

Od Buddha ke Kristu.

Rudolf Steiner

(předneseno při mezinárodním kongresu federace evropských sekcí Theosofické společnosti v Budapešti, 31. května 1909.)

O tomto tématu vám nechci podávat žádnou nábožensko-filosofickou úvahu, žádné literární-historické pojednání, žádnou vědeckou přednášku, nýbrž má být řečeno jen to, co má o tom sdělovat duchovní věda a okultismus, a sice to, co nám tyto mají dát z okultismu rosekruciánského, co nám mají říci o takových veličinách jako je Buddha, jako je Kristus.

V kongresové přednášce, určené pro zralejší theosofy, mně bylo dovoleno intimněji promluvit o těchto pravdách. Bude se o tom mluvit ve velkých liniích, k nimž se mohou také přičlenit otázky detailní. Rosekruciánský okultismus představuje jeden z velkých principů okulturně-theosofického bádání, z nichž se má vlévat do srdci spirituální život. Cíle a ideály theosofie nacházíme také venku, mimo Theosofickou společnost. Aleje zde rozdíl prostředků, jichž se použije k dosažení okulturních poznatků a pravdy i k jejich správnému zužitkování, neboť okulturní bádání má a musí se bezprostředně vlévat do života. Dovolte mi, abych vám to objasnil na triviálním příkladě: S lidskou duší je tomu podobně jako s kamny, jimž není třeba domlouvat, aby vyhřály světnici, že je to jejich úloha. Udělají to samy, když do nich dáme dřevo a zapálíme. Snad by mohl někdo k tomu říci, že na tom dřevě vůbec není vidět, že dává teplo. A přece teplo dává. Když toto zcela jinak vyhlížející dřevo dáme do kamen a zapálíme, dodáme teplo do svého domu. Když si zvykneme na duchovně-vědecké pojmy, zvykneme si na svobodnou schopnost usuzování, na svobodnou schopnost orientace ve světě.

Není naší úlohou kázat ideály, ale dávat musíme lidským duším topivo, topivo spirituální moudrosti, pravého bratrství a pravého lidství. Toto uskutečňovat je naším cílem.

V době, za níž ve spirituálním proudu křesťanském nastalo stmívání, protože křesťanství z povrchnělo, ožil ve 13. a 14. století onen proud, který nazýváme rosekruciánským. Tomu byla přidělena úloha pěstovat prastarou moudrost, střežit prapůvodní moudrost světa, zatím co venku ve světě se křesťanství stále více z povrchňovalo a ve své pravé podobě vybledlo. Tam, kde venku platily jen zevní formy a zkostnatělá dogmata, tam pro skutečný spirituální život bylo pak také jen zřeknutí se a prokletí. Zřeknutí se a prokletí toho, co v mystériích platilo za nejvyšší a nejsvětější, co se uctívalo. Tak se mohla tenkrát často slyšet slova: Proklínám Skythiana, proklínám Buddha, proklínám Zaratha. - To jsou tři jména těch, kteří zcela utajeně uvnitř mystérií a mysterijních škol rosekruciánů byli uctíváni jako svátá jména Mistrů.

Zarathas je toutéž osobností jako Zarathustra, ne ten Zarathustra, o němž se zmiňují dějiny, ale ona vznešená individualita, která založila prastarou perskou kulturu a byla učitelem tehdejších tajných škol. Skythianos, prastará vysoce vyvinutá osobnost, která v pozdější inkarnaci vedla ve vnitřní Asii okulturní školy a později se také stala učitelem vnitřních

škol Evropy. Boddha nebo Buddha je jedna a tatáž osobnost.

Aby se mohlo pochopit, co u těchto tří jmen pociťoval zasvěcenec, a dalo se tušit, co tato mohla dávat, musíme jít v evoluci lidstva nazpět a musíme se blíže zabývat rosekruciánským okultismem a jeho způsobem. Chceme rozumět nasloucháním. Pohlédněme zpět do minulosti. Pokročilí lidé, kteří strměli nad zástupem lidstva, ti zde vždy existovali. Oni to byli, k nimž průměrný člověk v uctívání vzhlížel jako k vysokým ideálům. Působilo to podnětně na jeho morálitu a životní energii, když vzhlížel k takovým osobnostem, které v moudrosti a intelektualitě se dostaly tak vysoko. Ještě dnes vzaňuje síla těchto vznešených duchů do našich jemnějších těl. Vraťme se pohledem do minulosti ke všem těm spirituálním individualitám, o nichž se teď má mluvit, nazpět až do doby prastaré kultury indické. A jdeme ještě dále zpět v evoluci lidstva, až do doby staré Atlantidy a jejího zániku, oné události, která nás dělí od ještě starší epochy lidstva, kdy naše duše žily jinak než v dnešních tělech. Nechceme se teď pouštět blíž do popisování tehdejší kultury a tamního života, ale jen se pokusit o osvětlení odpovědi na otázku: Jaké bylo ve starých časech vedení našeho lidstva a odkud přicházely vlivy?

Když videc, jehož duchovní zrak je otevřen a umí číst v onom jemném písmu nazývaném kronika akáša, dá svému pohledu zpětně bloudit v duchovních světech, pak nachází místa, z nichž tenkrát vycházela kultura a všechn duchovní život. Místa nachází naše duše, v nichž v tehdejších mystériích byli shromážděni Mistři se svými žáky. Rozličná mystéria existovala ve staré Atlantidě, byly jiná než ty dnešní, a také byla jinak pojmenovaná. To nebyly kostely, ani pouhé školy, ale obojí současně. V místech, kde se hledala pravda, nacházelo se náboženství i moudrost; obojí bylo v mystériu jedním. Můžeme charakterizovat pojem tehdejších okultních míst, mysteriálních míst, jedním dnešním slovem, ačkoliv se tenkrát jmenovala úplně jinak: můžeme je nazvat atlantská orákula. Tak jsou nazývána v mystériích Evropy.

Tak jako dnes zevní vědění a oblasti živnosti a zaměstnání zevního života jsou rozlišeny v jednotlivé vědní obory a odvětví, tak tomu bylo ve staré Atlantidě v duchovním životě atlantských orákul a jejich míst moudrosti. Existovaly různé obory orákulských bádání, okultního vědění ve staré Atlantidě. Jiné tomu tenkrát bylo nežli dnes, také odvislé od jiných podmínek. Orákulská moudrost byla v jednotlivých místech orákul různá, podle schopností tehdejších lidí. Řídila se podle toho, co člověka zevně obklopovalo. Existovaly souvislosti mezi určitými lidskými schopnostmi a určitými planetami, takže určité mysticky-okultní schopnosti navazovaly na určité planety. Proto rozlišujeme ve staré Atlantidě orákulum Měsíce, Merkuru, Venuše, Slunce, Marsu, Jupitera, Saturnu.

Také naše dnešní schopnosti se vyvinuly z kosmu jako naše Země, a souvisejí podle toho s jinými planetami a s jejich vlivy. Vždy se tehdy shromažďovali z tehdejších obyvatelů lidé vhodní k tomu, aby vzdělávali tu či onu schopnost poznání, tím se stali příslušníky toho či onoho místa orákula. Sedm takových míst orákula bylo ve staré Atlantidě, nazvaných podle sedmi planet staré Atlantidy. Nad nimi všemi se pozvedalo orákulum Slunce. Ve skrytu se připravovalo k své budoucí úloze ještě orákulum Vulkánu.

Každé z těchto orákul pocházelo z kosmu podle své schopnosti, ale v jednom určitém teritoriu se tyto schopnosti všech sedmi orákulských míst slévaly dohromady. Tam se souhrnné vědění všech sedmi orákul Atlantidy sjednocovalo. Existovalo jedno místo, svaté orákulum Slunce, jehož zasvěcenci byli iniciovaní do mystéria a služby toho, co dnes

nazýváme Sluncem. Fyzické Slunce je pouze zevním výrazem, zevní fyziognomií duchovního života vznešené bytosti, která má fyzické Slunce svým tělem, svým rouchem.

V době, o níž jste už všichni slyšeli, kdy se Slunce od Země oddělilo, opustily dějiště Země zároveň s fyzickým Sluncem ty bytosti, které byly natolik daleko, že pro svůj vývoj nemohly více Zemi potřebovat, které tedy svůj stupeň lidství už absolvovaly. Když potom odešel ven ještě i Měsíc, mohla Země splnit své určení stát se bydlíštěm lidstva. Kdyby na Zemi působilo jen Slunce, prošla by tato tak rychlým vývojem, že lidé, sotva narození, byli by už staří. Kdyby ale působil na naši Zemi jen Měsíc, pak by lidé ztuhli v mumie. Nastalo by ztuhnutí, zdřevěnění těl, příliš pomalu by postupoval vývoj. Ale tím, že Slunce a Měsíc moudrým vedením udržují zvenku ve svém účinku na Zemi rovnováhu, tím je umožněno, že Země a lidé našli pro sebe vhodné tempo. Bytosti, které už nepotřebovaly k svému vývoji, co se odštěpilo mimo Měsíc a Zemi - Mars, Merkur, Venuše a tak dále - tyto bytosti odešly ven se Sluncem a měly tam své sídlo. Přesto zůstaly se Zemí spojeny a ve světle sesílaly na ni dolů své blahodárné síly.

Se Sluncem a Zemí je ve spojení bytost, která je velmi skrytá a tajuplná. O ní však teď mluvit nechceme, ale promluvíme o bytosti, která předcházela zástupu oněch vznešených slunečních bytostí, jež byly tak pokročilé, že se mohly odloučit od Země. Je to vůdčí sluneční duch, který ze Slunce sesílá dolů svou duchovní sílu na naši Zemi tak, jak na Zemi září ze Slunce světlo fyzické. On září dolů slunečním teplem a slunečním světlem, lákají ze Země život, vyrůstání a rozkvétání. Ale s fyzickým slunečním světlem proudily současně dolů na naši Zemi činy duchovní sluneční bytosti.

Zasvěcení byli do činů této vyšší sluneční bytosti zasvěcenci slunečního orákula staré doby atlantské. Vůdce tohoto nejvyššího orákula, on, ten velký zasvěcenec, byl do těchto mystérií zasvěcený nejjobsáhlejším způsobem. Z něho vyšla celá stará atlantská kultura a jak uvidíme, i kultura poatlantská. „Manu“, jak se tento vůdce slunečního orákula nazýval - ale na jménu nezáleží - nevyhledával mezi velkými jasnovidci a mágy tehdejší doby. Nebyli to ti, kteří měli spirituální, psychické poznatky a tenkrát představovali přibližně totéž jako dnes vědci a učenci, kdo se k tomu hodil, nýbrž prostí lidé to byli, kteří začínali jasnozření pomalu ztrácet. Předmětné vědomí se vypracovává teprve v posledních časech Atlantidy, když staré jasnovidné vědomí pozvolna slábne a zato vystupuje plné sebepoznání, kdy si člověk říká k sobě, já“. Velký Manu shromažďoval ty, kteří dokázali intelektuálně myslet; ne jasnovidce, ne mágy, ale ty, kteří do sebe přijímali a rozvíjeli první elementy počítání, lidi, jimiž se opovrhovalo, co vůbec nic neuměli podle mínění směrodatných kruhů - něco jako dnes theosofové ty shromažďoval a táhl s nimi tam k svátým místům Asie, k tomu bodu, z něhož měla vycházet poatlantská kultura.

Evropa, Asie a Afrika - Ameriku zde ponechme stranou byly osídleny potomky starých Atlantů, kteří tam pod vedením tohoto Manu přecházeli. Zasvěcenec slunečního orákula měl nyní dbát o to, aby založení těchto poatlantských kultur jakož i vývoj poatlantského lidstva se ubíraly pod správnými vlivy. Měl už dříve na starosti, aby se přeneslo všechno, co bylo cenné pro příští vývoj. Toto uchovávání je zákonem okultismu, zákonem spirituální ekonomie. O tom se může vědět jen ze znalosti okultismu, ze spirituální moudrosti.

Něco cenného vzal nyní velký zasvěcenec ze staré Atlantidy s sebou do Evropy. K tomu účelu

takřka obcestoval předtím druhá místa orákul, prověřoval (*prováděl inspekci*), chtěli to tak vyjádřit. Víte, že u obyčejného člověka se brzy po smrti oddělí éterické tělo od těla astrálního a „já“, a ponenáhlu se ve všeobecném světovém éteru rozpustí. Podobně je tomu po dané době s tělem astrálním. V zájmu spirituální ekonomie však je prolomení tohoto zákona. Tak se také stalo u éterických těl sedmi velkých zasvěcenců orákulských míst staré Atlantidy.

Co znamená pracovat na sobě? Znamená to pročistit éterické tělo a tělo astrální. Avšak éterické a astrální tělo, které je pročištěné, spiritualizované, nerozpouští se po smrti, ale podle zákona spirituální ekonomie zůstává zachováno. Zkrátka v mystériích jsou prostředky k uchování toho, co z cenných éterických a astrálních těl vydobyli velcí zasvěcenci. V mysterijních školách to opatrují uchovatelé. Proto se vypravil zasvěcenec slunečního orákula k jiným atlantským místům orákul, sesbíral sedm éterických těl největších atlantských zasvěcenců a vzal je s sebou. Pak přitáhl svou moudrostí jistý počet lidí, kteří se měli stát způsobilými pro nadcházející kulturu. Vychovával šije, tyto lidi shromážděné kolem jeho velké individuality, takže se stávali stále schopnějšími a čistšími. Co nyní následovalo, smí se nazvat uměním. Po nějaké době totiž mohlo být oněch sedm nejvýznamnějších éterických těl sedmi největších zasvěcenců starých atlantských orákul vtěleno sedmi lidem, kteří podle svého „Já“, podle síly svého usuzování a tak dále v tom smyslu byli prostými lidmi, kteří zevně vůbec nic neznamenal. Ale v sobě nesli sedm nejvyšších vyvinutých éterických těl od sedmi nejvýznamnějších zasvěcenců. Nechali je do sebe vproudit, a tím mohli v určitých chvílích působením inspirace shora dát vproudit velkým, mocným zjevením a pravdám evoluce. O všem tomto vysokém vědění mohli mluvit.

V poatlantské době se propracovával také intelektuálním poznáním, a rozumíme mu, když říká, jak v něm vysvítala řada inkamací a zasvěcovacích stupňů, které měl za sebou:

Přede mnou byl světelný třpyt postav –
ale má intuice ještě nebyla čistá!

Spatřoval jsem duchy poznání –
ale má intuice ještě nebyla čistá!

Byl jsem společníkem mezi nimi:
Nyní byla má intuice čistá!

Zde máme osvícení Buddhy.

Byl jedním z těch, s nimiž žijeme v rosekruciánské theosofii. Byli to tři z Mistrů, které jsme jmenovali: Zarathas, Skythianos, Boddha neboli Buddha.

Tak vidíme, jak se tyto vůdčí osobnosti staví do přítomné doby. Okultista může všechny ty věci přezkoušet. Avšak nejen to, co takoví velikáni zanechají, ale všechno, co je pro lidstvo cenné, uchovává se v domácnosti spirituální ekonomie. Vezměme pro příklad osobnost jakou je Galilei, který vykonal ve fyzice 16. století něco velkého, významného. V Galileovi žilo éterické tělo, které se po jeho smrti nesmí ztratit. Daleko vzdálená od místa, kde kdysi působil

Galilei, žila v polovině 18. století osobnost, která po desetiletí devotního dětství se připravovala k něčemu velkému. Hluboko v Rusku, u Bílého moře, v nejprostších poměrech žila osobnost jménem Michail Lomonosov. Neznámý, bez prostředků, putoval do Moskvy, tam studoval, založil pak ruskou gramatiku. Tento Lomonosov nesl v sobě éterické tělo Galilea. A stalo se, že jedna osobnost, která věděla, že éterické tělo Galilea zůstalo uchováno a byla u toho, když tato skutečnost byla právě v okultismu vyvádána, našla zmíněnou souvislost: ta osobnost však vůbec nevěděla o Michailu Lomonosovi. To není nějaká hanba, člověk nemůže všechno vědět na fyzické pláni.

Vidíme tedy, že zákonem spirituální ekonomie zůstává všechno cenné uchováno a minulost je spojována s budoucností. Tak se setkáváme v rosekruciánských mystériích také s individualitou, která žila ztělesněna na fyzické úrovni v Buddhovi, v Atlantidě žila jako bódhisattvajen v těle éterickém, a potom jako Buddha sestoupila až do fyzického těla.

Náš pohled chceme teď zaměřit na dobu Buddha, na dobu Zarathustry, a na to, co duše činily v době mezi tím.

Na jedné straně máme nauku o Ahuru Mazdao a na druhé straně je to v člověku, co stále s větší radostí získává Zemi. Zpřítomněme si ještě jednou dobu indickou, perskou, chaldejsko-asyrsko-babylonskou. V té době ztrácela duše stále víc souvislost s duchovním světem. A v době řecké získala k Zemi takovou lásku, že pravdou byl výrok onoho velkého Řeka, který pravil: Raději být žebrákem na světě, než králem v říši stínů (*v podsvětí*)'.

V této čtvrté poatlantské kultuře, v řecko-latinské, bylo vše v zevním světě okouzující. Videc pozoruje např. fyzickými očima zříceniny chrámu v Paestum. S obdivem může tonout v kráse forem, v půvabu linií. Když ale potom odvrátí zrak a hledá to v duchovním světě, nenachází tam z toho nic: tam je všechno jako zhasnuto. A tak se vedlo duším mezi smrtí a novým zrozením. Mrazivě uzavřené ve své individualitě, odříznuté od všeho duchovního, nacházely se duše a toužily jen ještě po návratu k fyzičnosti, k veškeré té kráse. Sem do toho, do této ledové uzavřenosti, musel právě svítit Ahura Mazdao. Sám sluneční vůdce musel sestoupit dolů. Musel se stát člověkem ve fyzickém světě, aby přinesl pomoc mrtvým i živým. Člověkem mezi lidmi musel být! To, co žije ve Slunci, vznešenost a nádhera, to sestupuje dolů na Zemi a ohlašuje se nyní v samotném člověku. Předtím se to ohlašovalo Mojžíšovi. Izraelský národ si neměl dělat žádný obraz svého Boha - proč to? Žádné jméno zvenku nemůže pojmenovat „mě“, tuto bytost. To může vyjádřit jen jméno úplně jiné: „Já jsem ten, který jsem já!“ Není žádná možnost najít někde jinde jméno slunečního ducha než v člověku. To, co v člověku žije jako „já“, je bytost Krista.

Zvěstování Jehovy předcházelo Kristu. Byla to doba, v níž mohla Kristova bytost stále víc sestupovat dolů. A jak se této vznešené sluneční bytosti zaslíbil kdysi Zarathustra? Co jí chtěl obětovat? Tělo, mysl, život a řeč. Zarathustra byl znovu zrozen jako současník velkého Buddha. Své éterické a své astrální tělo, která obětoval, může si teď vybudovat sám. Je znovu zrozený jako Zarathas neboli Nazarathos a stává se učitelem Pythagory, jenž sám je zrozený znovu jako jeden ze tří mudrců od Východu, a pak se stává žákem Ježíše z Nazaretu. Zarathustra, který jednou obětoval své astrální tělo a jednou své tělo éterické, ten je nyní schopen obětovat tomu, jehož kdysi zvěstoval, také zevní schránku: teď jako Ježíš z Nazaretu západního okultismu. Ježíš z Nazaretu mohl samotnému duchu Slunce dát k volnému použití své tělo, mohl říci: „Já jsem světlo světa!“

V mystériích byla Kristova bytost známá vždy: ve staré Indii sedmi říšiů jako zastupující Krista zde byl Višva-Karman, jako Ahura Mazdao ji nazýval Zarathustra, Osiris se nazývala v Egyptě, jako Jahve nebo Jehova ji nazýval židovský národ.

A ve čtvrté kulturní epoše žila tatáž bytost po tři roky na naší fyzické Zemi. A ona to je, která v budoucnu spojí Slunce se Zemí. Když na Golgotě tekla krev z ran Vykupitelových, tehdy se Kristus spojil mysticky se Zemí, sama bytost Kristova se objevuje v auře Země. Od té doby je tam viditelná. A kdo byl tím prvním, který ji tam viděl? Pavel to byl, ten kdo nejvíc přispěl k rozšíření křesťanství. Co ze Šavla udělalo Pavla? Ne nauky, ne události v Palestině, ale událost u Damašku, nadsmyslová událost. Předtím nemohl věřit, že někdo, kdo tak potupně zemřel na kříži, mohl by být Kristus. Ale věděl jako zasvěcenec kabaly, že objeví-li se Kristus na Zemi, bude viditelný v auře Země. A to byl zážitek Pavla. A tak se stal ze Šavla Pavel. Sebe označuje za předčasně narozeného - to se také říká o Buddhovi. Znamená to, že takový člověk nesestoupil příliš hluboko do hmoty. Když se před Damaškem stal jasnovidným, viděl a věděl, kdo je Kristus.

Kristus působil jako bódhisattva v Buddhovi. Od události na Golgotě je planetárním duchem Země, a od té doby je k nalezení ve fyzické auře Země. Nové světlo bylo v tomto a onom světě zapáleno zásahem Kristova principu. Tělo Ježíše z Nazaretu, éterické tělo, astrální tělo a Já“ Ježíše z Nazaretu, ta jsou v duchovním světě přítomna ve velkém rozmnožení. Tím je řečeno něco nesmírně významného. Aby se to mohlo pochopit, k tomu nám dává nesčetné objasňující příklady sama příroda. Pomysleme jen na zrno, které se stane klasem a přitom se tak silně rozmnoží. Tento zdánlivě jednoduchý proces v přírodě je podobenstvím pro zákonitě probíhající děje ve světě nadsmyslovém. Mnoho kopií éterického a astrálního těla a Já“ Ježíše z Nazaretu je zde, aby byly vtěleny případným nositelům Kristova principu. Co souvisí s Kristovým principem je tak nesmírně významné, že teprve poněmáhle to může být lidstvem pochopeno.

Jednu kopii éterického těla Ježíše z Nazaretu nosil např. Augustin. Nyní budete moci lépe chápat jeho život, jeho omyly a jeho výkony. Jeho Já“ a jeho astrální tělo zůstala zůstala přenechána sobě, a jen v těle éterickém se prožívalo jeho velké mystické nadání. U Františka z Assisi, u Tomáše Akvinského je to tělo astrální Ježíše z Nazaretu, jehož kopie jim byla vetkána, a která jim dává jako učitelům tak mocně působit. Oni působí z toho, v čem byl kdysi Kristus.

Při tomto vetkávání musí někdy pomáhat také zevní události, např. přírodní katastrofy nebo něco podobného. Tak se o Tomáši Akvinském vypráví, že v prostoru, kde se nacházel, udeřil blesk a sestřičku vedle něho usmrtil. Pro něho tento úder blesku vedle něj znamenal, že z elementů pocházející síla spolupomohla nechat ho přijmout kopii astrálního těla Ježíše z Nazaretu. Také Alžběta z Thuringen měla otisk astrálního těla Ježíše z Nazaretu.

Zarathustra neboli Ježíš z Nazaretu je jedním z tří Mistrů rosekruciánů. Věrné obrazy jeho Já“, to jest toho Já“, v němž přebýval sám duch Kristův, nacházejí se rozmnoženy v duchovním světě. S přihlédnutím k budoucímu vývoji lidstva čekají na nás v duchovním světě kopie tohoto Já“ Ježíše z Nazaretu. Lidé, kteří se mohou probjovat k výšinám spirituální moudrosti a lásce, ti jsou kandidáty pro kopie Já“ Ježíše z Nazaretu, a jsou pak nositeli Krista,

opravdoví Christoforové. Mají být na této Zemi připravovateli jeho opětného zjevení. Když víme, jaké individuality stojí za posláním významných lidí, dává nám to sílu pro naše působení do budoucnosti. Tyto skutečnosti se mohou zkoušet. Co se děje za kulisami fyzického světa, vybádat každý nemůže, avšak co je vybádané zkoušet, to může každý na svátých spisech před dobou křesťanství a potom. A tyto skutečnosti mohou vysvitnout v porozumění. Pak se nám stanou spirituální krví života.

GA 109